

Agnieszka NITSZKE, Monika ŚLUFIŃSKA

Kraków

Wpływ ośrodków eksperckich na kształtowanie polityki bezpieczeństwa w Polsce

Streszczenie: Rolą ośrodków eksperckich jest obiektywne przedstawianie sytuacji w różnych aspektach funkcjonowania państwa, w tym na arenie międzynarodowej, i tworzenie scenariuszy rozwoju sytuacji tak dla konkretnych przypadków, jak też generalizowanie. Partie polityczne, a co za tym idzie także decydenci polityczni, coraz częściej sięgają po wiedzę ekspertów. W tym miejscu rodzi się pytanie, kto stanowi zaplecze eksperckie dla partii i jaki jest wpływ, teoretycznie obiektywnych, ekspertów na politykę państwa. Punktem wyjścia dla podjętych rozważań jest opublikowany w styczniu 2015 r. raport Global Go to Think Tank Ranking Index (VII edycja), w którym w kategorii Bezpieczeństwo i Obrona Narodowa zabrakło polskich ośrodków. Czy to oznacza, że takie nie istnieją, czy może raczej ich dorobek nie kwalifikuje ich do tego prestiżowego rankingu. Celem artykułu jest przedstawienie głównych polskich ośrodków eksperckich podejmujących w swych badaniach kwestie bezpieczeństwa oraz próba odpowiedzi na pytanie czy decydenci polityczni mają świadomość istnienia takich ośrodków i czy korzystają z ich usług.

Słowa kluczowe: think tanki, polityka bezpieczeństwa, ośrodki eksperckie

W USA i Europie Zachodniej od lat prowadzone są badania naukowe analizujące wpływ think tanków na sferę polityk publicznych. Tradycyjnie think tanki lub instytuty badawcze definiowane są jako niezależne organizacje zajmujące się opracowywaniem analiz i opinii dotyczących spraw społecznych, ekonomicznych i zagranicznych (McGann, Weaver, 2002, s. 10). Pierwsze think tanki pojawiły się na początku XX wieku w Stanach Zjednoczonych, zaliczyć do nich należy między innymi powstałą w 1910 r. fundację *Carnegie Endowment for International Peace*, w 1912 r. *Council on Foreign Relations* czy w 1916 r. *Brookings Institution*. Często określano je mianem „uniwersytetów bez studentów”, a głównym obszarem ich zainteresowań pozostawały kwestie dotyczące spraw zagranicznych (Abelson, Lindquist, 2000, s. 37–66). Nie podlega więc już dyskusji, iż w Stanach Zjednoczonych to think tanki stanowią jedno z najważniejszych centrów badawczych zajmujących się analizą poszczególnych aspektów wybranych polityk publicznych (McGann, 2004, s. 35–42). Warto również przypomnieć, iż to Woodrow Wilson w trakcie Konferencji pokojowej w Paryżu zwrócił się o powołanie grupy niezależnych ekspertów mających za zadanie zanalizowanie konsekwencji różnych opcji planów pokojowych (Stone, Denham, Garnett, 1998, s. 31). Stąd też odbiorcami efektów pracy ośrodków badawczych mogą być różne ośrodki decyzyjne zarówno te będące organami państwa, takie jak: prezydent, parlament, rząd, czy niebędące organami państwa, na przykład centralne instancje partii politycznych, ale również

decydenci wojskowi, przedsiębiorcy czy wreszcie media. Wśród wielu zadań, jakie realizują ośrodki doradcze, najważniejszą pozostaje nadal funkcja analityczna i programowa, jednakże równie istotną jest prowadzona przez nie działalność edukacyjna. Dzięki obecności w mediach eksperci mogą przekazywać obywatelom swoje innowacyjne pomysły i rozwiązania. Zadaniem think tanków jest także możliwość wpływania na kształtowanie się elit politycznych, jak również wypełnianie funkcji kontrolnej wobec działalności władzy politycznej (McGann, Weaver, Kent, 2002, s. 187–243). Jako prywatne, niezależne instytuty, stworzyły mechanizmy umożliwiające specjalistom proponowanie nowatorskich rozwiązań bez ograniczeń biurokratycznych, które są tak charakterystyczne dla administracji państwowej i mocodawców politycznych. Stąd też ośrodki eksperckie aspirują do odgrywania pierwszorzędnej roli w formowaniu nowych kierunków polityk publicznych jednocześnie dostrzegając zmiany zachodzące w środowisku zarówno społecznym, jak i politycznym. Oczywiście fenomen think tanków nie ogranicza się jedynie do USA, obecnie w wielu krajach nie tylko demokratycznych istnieją ośrodki, których zadaniem jest działalność ekspercka (Archambault, 2001). Wiele z nich podejmuje się działalności eksperckiej dotyczącej wielorako interpretowanej problematyki bezpieczeństwa. Ich praca aktywnie wpływa na zmianę rozumienia przez polityków problemów bezpieczeństwa (McGann, 2011, s. 119–126). Wskazując, iż coraz częściej ważnym zagrożeniem dla funkcjonowania państwa są nie tylko aspekty dotyczące bezpieczeństwa w tzw. ujęciu tradycyjnym, lecz także w tzw. ujęciu nietradycyjnym, co dostrzeżone zostało chociażby na początku lat 80. przez twórców tzw. kopenhaskiej szkoły badań stosunków międzynarodowych (Buzan, 1983). Duński politolog Barry Buzan w swej rozprawie *People, States and Fear* zaproponował rozszerzenie zakresu badań dotyczących kwestii bezpieczeństwa uznając, iż bezpieczeństwo militarne nie jest jedynym rodzajem bezpieczeństwa, z którym państwo ma do czynienia. Kładąc szczególnie nacisk na społeczne aspekty bezpieczeństwa wyróżnił oprócz sektora militarnego, sektor polityczny, który odpowiada za stabilność instytucjonalną państwa i jego system polityczny, sektor ekonomiczny niezbędny do utrzymania dobrobytu i pomyślności państwa i jego obywateli, sektor środowiskowy odnoszący się do ochrony warunków życia ludzkiego na ziemi oraz sektor społeczny, który definiował jako: „utrzymywanie, w zadowalających warunkach rozwoju, tradycyjnych wzorców języka, kultury i tożsamości religijnej i narodowej oraz zwyczajów” (Buzan, 1991, s. 19). Do najbardziej rozpoznawalnych myślicieli i teoretyków szkoły kopenhaskiej zaliczyć należy oprócz Barry’ego Buzana, Ole Waevera Jaapa de Wilde’a. Wielu członków Szkoły pracowało w kopenhaskim Instytucie Badań nad Pokojem (*COPRI*). Głównym zaś ich dziełem pozostaje opublikowana w 1998 r. rozprawa *Security: a new framework for analysis*, w którym zanalizowali trzy fundamentalne terminy: Sekurytyzacja, Sektory bezpieczeństwa oraz Regionalne kompleksy bezpieczeństwa (Buzan, Waever, De Wilde, 1998). Nowe myślenie o bezpieczeństwie i roli państwa, a jednocześnie rozszerzający się katalog jego aspektów powoduje, iż wiedza ekspercka tworzona przez think tanki może przyczyniać się do diagnozowania nowych zagrożeń, ale przede wszystkim do sposobów ich eliminowania.

Typologia problematyki bezpieczeństwa

Problematyka bezpieczeństwa w ujęciu tradycyjnym	Bezpieczeństwo militarne	Wydatki wojskowe (armia, marynarka wojenna lub inne formacje służące obronie)
	Bezpieczeństwo nuklearne	Nierozprzestrzenianie i walka z udoskonalaniem broni nuklearnej, bezpieczeństwo elektrowni jądrowych, równowaga regionalna sił nuklearnych, relacje pomiędzy mocarstwami atomowymi
	Utrzymanie pokoju i zarządzanie konfliktami	Utrzymanie pokoju międzynarodowego; rozwój demokracji, zabezpieczenie przeciwko działaniom terrorystycznym; powstrzymywanie konfliktów na tle podziałów etnicznych, religijnych, narodowych o wymiarze między i wewnątrz państwowym
Problematyka bezpieczeństwa w ujęciu nietradycyjnym	Bezpieczeństwo ekonomiczne	Handel międzynarodowy (polityka protekcjonizmu, negocjacje umów, bezpośrednie inwestycje zagraniczne), finanse międzynarodowe (rynek finansowy, parytet walutowy), rozwój ekonomiczny, siła ekonomiczna, zdolność do funkcjonowania w międzynarodowym systemie ekonomicznym
	Bezpieczeństwo środowiska	Zasoby naturalne, zmiany klimatyczne, bezpieczeństwo energetyczne, trwały rozwój, katastrofy naturalne
	Bezpieczeństwo polityczne	Prawo, demokracja, polityka zagraniczna, współpraca regionalna, historia, kultura, wolności obywatelskie, nacjonalizm, wymiana akademicka, neokolonializm
	Bezpieczeństwo migracyjne	Migracja i imigracja między i wewnątrz państwowe, granice, handel ludźmi, przemieszczenia ludności (uchodźcy i przesiedleńcy)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: R. Chaouade, *Les frontières de la sécurité*.

Niewątpliwie więc ważnym pytaniem badawczym pozostaje kwestia roli i znaczenia think tanków w kształtowaniu między innymi polityki bezpieczeństwa. Pewną próbą odpowiedzi jest działalność najważniejszego ośrodka zajmującego się ewaluacją think tanków w ujęciu globalnym – Think Tanks and Civil Societies Program (TTCSP) afiliowanego przy Uniwersytecie w Pensylwanii, prowadzonego przez profesora Jamesa McGanna. TTCSP we współpracy z globalną siecią ekspertów (naukowców, dziennikarzy, przedstawicieli świata polityki) przygotowują i publikują coroczne raporty i rankingi najbardziej prestiżowych think tanków na świecie. Ostatnim z ogłoszonych raportów była już VII Edycja *Rankingu 2014 Global Go to Think Tank Index Report [22.01.2015]*. W klasyfikacji uwzględniono 6618 think tanków ze 182 państw świata, korzystając z konsultacji ponad 2000 osób: w tym dziennikarzy, nauczycieli akademickich, licznych donatorów, ale przede wszystkim ludzi polityki oraz działaczy organizacji pozarządowych ze 120 krajów. Twórcy raportu poinformowali jednakże, że nieodnotowanie i niezaklasyfikowanie danego think tanku w rankingu nie oznacza, iż nie jest on ważnym ośrodkiem doradczym w swoim kraju, ale że nie spełnia on kryteriów umożliwiających porównanie go z innymi relewantnymi organizacjami eksperckimi. Metodologia badań empirycznych nad think tankami opracowana przez TTCSP jest powszechnie akceptowana oraz uznana w naukach politycznych. Do ewaluacji think tanków wyodrębniono cztery kategorie wskaźników. Pierwszy to *wskaźnik zasobów*: oznaczający umiejętność pozyskania i utrzymania czołowych badaczy i analityków, a także poziom, jakość i stabilność wsparcia finansowego. Dotyczy on także bliskości i dostępności do decydentów i wszelkich elit politycznych. Oceniane są także możliwości zatrudniania etatowych, me-

rytorecznych pracowników gwarantujących przeprowadzenie badań i analiz na odpowiednim poziomie i w wymaganym terminie. Ewaluacji podlegają także instytucjonalne atrybuty takie jak jakość i niezawodności kontaktów zewnętrznych czy kontakty w środowiskach akademickich, polityce i mediach. Drugim wskaźnikiem jest tzw. *wskaźnik wykorzystania*: świadczący o reputacji organizacji o charakterze „go-to” wśród mediów i elit politycznych kraju, a także ilość i jakość wystąpień medialnych i cytatów, odsłon stron internetowych, wystąpień przed organami ustawodawczymi i wykonawczymi państwa czy też organizowanych briefingów, oficjalnych spotkań i konsultacji dokonywanych dla urzędników administracji rządowej. Ważnym elementem tegoż wyznacznika są również publikacje, a w szczególności liczba rozpowszechnianych książek i raportów, a w konsekwencji odniesień do badań i analiz think tanku w publikacjach naukowych i popularnonaukowych oraz uczestnictwo ekspertów w konferencjach i seminariach organizowanych przez inne podmioty. Kolejnym indykatorem odnoszącym się do oceny ośrodków eksperckich jest tzw. *wskaźnik produktu*, czyli zarówno jakościowa i ilościowa analiza propozycji politycznych i wypracowanych rozwiązań oraz liczba pracowników think tanków, którzy są nominowani na stanowiska doradcze i rządowe. Ostatnim kryterium jest tzw. *wskaźnik oddziaływania* weryfikujący czy efektem pracy think tanków były zalecenia uznane lub przyjęte przez decydentów oraz czy ośrodki doradcze angażują się w tworzenie sieci eksperckich i czy odgrywają one rolę doradczą dla partii politycznych i kandydatów w wyborach. Oceniano także wygląd i funkcjonalność stron www, ilość ich odwiedzin, ilość subskrybentów i „polubień” w mediach społecznościowych. Wszechstronna analiza powyższych wskaźników pozwala autorom na stworzenie rankingu relewantnych ośrodków doradczych mających wpływ na kształtowanie się polityk publicznych w poszczególnych państwach (McGann, 2013, s. 13–17). W kolejnych klasyfikacjach odnajdujemy również informacje na temat polskich ośrodków eksperckich, a ich liczba z każdym rokiem sukcesywnie wzrasta. Pierwszy raport z 2008 r. (McGann, 2009) i następny z 2009 r. (McGann, 2010) uznały za znaczące 4 polskie think tanki, a w 2010 r. (McGann, 2011) było ich 6, w 2011 r. tylko 5 (McGann, 2012) w 2012 r. 7 (McGann, 2013) i w 2013 r. 10 (McGann, 2014), a w ostatnio ogłoszonym raporcie autorzy uznali, iż wśród 41 zgłoszonych polskich ośrodków eksperckich 10 z nich spełnia kryteria badania i odnajdujemy je w różnych subkategorjach rankingu (McGann, 2015)¹. Ogółem, od początku istnienia amerykańskiej klasyfikacji 10 polskich think tanków i fundacji zostało w niej uwzględnionych: Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Fundacja im. Stefana Batorego, Centrum Stosunków Międzynarodowych (CSM), Centrum Adama Smitha, Ośrodek Studiów Wschodnich (OSW), Instytut Spraw Publicznych (ISP), DemosEuropa, Instytut na Rzecz Ekorozwoju i Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka Jeziorańskiego. I tak w najnowszym zestawieniu wśród 55 najlepszych think tanków Europy Środkowej i Wschodniej zaklasyfikowano cztery polskie ośrodki eksperckie: drugie miejsce zajmuje Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych (CASE), tuż za rosyjskim Carnegie Moscow Center, a 3 miejsce Polski Instytut Spraw Międzynarodowych (PISM), za nim plasuje się

¹ W VII Edycji Rankingu 2014 Global Go to Think Tank Index Report [22.01.2015] uwzględniono 6681 Think Tanków: 1989 z Ameryki Północnej, 1822 z Europy i w tym 41 z Polski.

kolejny think tank rosyjski – Instytut Gospodarki Światowej i Stosunków Międzynarodowych Rosyjskiej Akademii Nauk (IMEMO RAS). Kolejny polski think tank sklasyfikowany na 17 pozycji w tej subkategorii to Demos Europa, a na 24 pozycji autorzy umieścili Ośrodek Studiów Wschodnich (OSW).

Top Think Tanks in Central and Eastern Europe

Najlepsze think tanki w Europie Środkowej i Wschodniej	
1	Carnegie Moscow Center (Rosja)
2	Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych (Polska)
3	Polski Instytut Spraw Międzynarodowych (Polska)
4	Instytut Gospodarki Światowej i Stosunków Międzynarodowych Rosyjskiej Akademii Nauk (Rosja)
5	Ukraińskie Centrum Badań Ekonomicznych i Politycznych im. Ołeksandra Razumkowa (Ukraina)
17	DemosEuropa (Polska)
24	Ośrodek Studiów Wschodnich (Polska)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *2014 Global Go to Think Tank Index Report* [22.01.2015].

W raporcie znalazły się też polskie ośrodki eksperckie uwzględnione w pozostałych subkategoriach, a odnoszących się do odrębnych polityk publicznych. I tak wśród najlepszych think tanków zajmujących się krajową gospodarką (Top Domestic Economic Policy Think Tanks) na 11 miejscu na świecie sklasyfikowany został CASE, na 4 – Demos Europa. Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych znalazło również uznanie w innych subkategoriach rankingu – polityki społecznej (Top Social Policy Think Tanks – 5 miejsce)², rozwoju (Top International Development Think Tanks – 29 miejsce) i międzynarodowej polityki gospodarczej (Top International Economic Policy Think Tanks – 26 miejsce). Autorzy Raportu uznali również, że CASE ma wpływ na polityki publiczne (Think Tanks with the Most Significant Impact on Public Policy – 56 miejsce) i wprowadza do nich innowacje (Think Tanks with the Most Innovative Policy Ideas/Proposals – 6 pozycja) i ponadto odnajdujemy go wśród najlepiej zarządzanych think tanków (Best Managed Think Tanks – 46 miejsce)³. Dodatkowo CASE znalazł się na 16 pozycji w kategorii najlepiej współpracujących think tanków (Best Institutional Collaboration Involving Two or More Think Tanks). Z kolei wśród think tanków prowadzących edukację obywatelską (Top Education Policy Think Tanks) twórcy rankingu na 24 miejscu uplasowali Instytut Spraw Publicznych. Zaś Instytut na rzecz Ekorozwoju zajął 47 miejsce w gronie najlepszych think tanków ekologicznych (Top Environment Think Tanks). W kategorii polityki zagranicznej i stosunków międzynarodowych (Top Foreign Policy and International Affairs Think Tanks) docenione zostały PISM – 19 miejsce i OSW – 36 miejsce. Nadto Fundacja im. S. Batorego została wyróżniona w kategoriach najlepszych kampanii rzeczniczych (Best Advocacy Campaign) – 13. Wysokie 7 i 15 lokata przypadły PISM i OSW

² W tej kategorii na 46 pozycji odnajdujemy również Fundację im. Stefana Batorego.

³ W tej kategorii na 51 pozycji uplasował się Ośrodek Badań Wschodnich oraz na 53 Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego.

w kategorii najlepszych think tanków afiliowanych przy rządzie (Best Government Affiliated Think Tanks). Jako znaczący sukces należy odnotować także 1 miejsce PISM wśród najskuteczniejszych ośrodków eksperckich o budżecie rocznym operacyjnym nieprzekraczającym 5 mln USD (Top Think Tanks with Annual Operating Budgets of Less Than \$5 Million USD), w tej kategorii na 4 pozycji uplasowało się również Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych. Ostatnim polskim akcentem w Rankingu jest obecność w kategorii międzynarodowych sieci zrzeszających think tanki (Best Think Tank Network) na 32 miejscu Think Visegrad (V4Think Tank Platform). Niestety dużym mankamentem świadczącym jednak o słabości polskich ośrodków doradczych jest nieobecność polskich think tanków w tak istotnych subkategorjach Raportu jak: afiliacja przy partiach politycznych (Best Think Tanks with Political Party Affiliation) czy wśród tzw. think tanków uniwersyteckich (Best University Affiliated Think Tanks). Zaś w kontekście bezpieczeństwa w ujęciu tradycyjnym żaden polski ośrodek ekspercki nie został odnotowany w subkategorii bezpieczeństwa i obrony narodowej (Top Defense and National Security Think Tanks). Oczywiście nieobecność polskich think tanków afiliowanych przy partiach politycznych takich jak: Instytut Obywatelski (PO), Fundacja Dyplomacja i Polityka (PiS), Instytut Sobieskiego (PiS), Instytut Polityczny im. Macieja Rataja (PSL), Plan Zmian (Twój Ruch), Centrum im. Ignacego Daszyńskiego (SLD) w najważniejszym światowym rankingu ośrodków eksperckich niekoniecznie musi być efektem słabości polskich think tanków, ale może wynikać z niewystarczającego rozpoznania, tematu czy też z braku umiejętności odpowiedniego przedstawienia swoich dokonań oraz nieodpowiedniej promocji. I mimo, iż jak zauważa Andrzej Zybala: „W ostatnich latach widoczny jest u nas olbrzymi przyrost produkcji wiedzy eksperckiej” (Zybala, 2012, s. 350), to trudno jest jednoznacznie ocenić, jaki wpływ ma owa wiedza ekspercka na podejmowanie decyzji przez decydentów politycznych i czy w rzeczywistości oddziałuje na kreowanie polityk publicznych, a w szczególności wyznacza kierunki polityki bezpieczeństwa w Polsce.

Polskie ośrodki eksperckie a strategia bezpieczeństwa Polski

Biorąc pod uwagę przedstawiony powyżej ranking i brak w nim polskich ośrodków eksperckich w dwóch kluczowych z punktu widzenia kształtowania polityki bezpieczeństwa państwa kategoriach: Bezpieczeństwo i Obrona Narodowa (*Top Defense and National Security TT*), a także Think tanki afiliowane przy partiach politycznych (*Best Think Tanks with Political Party Affiliation*)⁴ rodzi się pytanie o jakość polskiej polityki w tym zakresie. Wprawdzie nieuwzględnienie przez ośrodek filadelfijski polskich think tanków w tych kategoriach nie oznacza jeszcze, że takowe w Polsce nie istnieją⁵. Jednak powstaje

⁴ Kategoria think tanków afiliowanych przy partiach politycznych jest szczególnie istotna ze względu na charakter współczesnych demokracji, które można określić mianem demokracji partyjnych. Oznacza to, że decydenci polityczni są związani z partiami politycznymi, które powinny być dla nich nie tylko zapleczem organizacyjnym, ale przede wszystkim programowo-ideowym.

⁵ Kluczowe jest rozróżnienie „istnieją” i „działają”, gdyż nie każdy ośrodek podejmuje działania, a za takowe należy uznać prowadzenie badań, opracowywanie raportów i przygotowywanie ekspertyz.

pytanie, jakie kryterium omówienia i oceny przyjąć w tej sytuacji? Kategoria think tanków partyjnych nie powoduje aż tak wielkich problemów, gdyż większość relewantnych partii w Polsce posiada ośrodki, z którymi współpracuje⁶. Polskie think tanki partyjne mają ograniczony wpływ na politykę. Można uznać, że znajdują się dopiero w fazie tworzenia i definiowania swoich relacji z partiami politycznymi. Z tego względu, a także z uwagi na ograniczony dostęp do informacji o ich działalności, partyjne ośrodki eksperckie nie zostały poddane analizie w niniejszym opracowaniu. W przypadku think tanków zajmujących się bezpieczeństwem zaprezentowane zostaną ośrodki, których przedstawiciele zostali zaproszeni do współpracy przez Biuro Bezpieczeństwa Narodowego (BBN) w 2012 r.: Fundacja Amicus Europae, Stowarzyszenie Euro-Atlantyckie, Europejski Instytut na rzecz Demokracji, Fundacja Pułaskiego, Centrum Stosunków Międzynarodowych, Instytut Sobieskiego, DemosEuropa i Polski Instytut Spraw Międzynarodowych (Szefowie, 2012, s. 1) oraz cztery inne ośrodki zaangażowane w późniejszą współpracę z BBN. Wzmiankowane spotkanie odbyło się z inicjatywy szefa BBN ministra Stanisława Kozieja⁷, który zapowiedział dalszą współpracę z ośrodkami eksperckimi, uznając, że będą one stanowić merytoryczne wsparcie dla Biura. Ekspertcy wyrazili opinię, że współpraca przyniesie korzyści obu stronom: „Z jednej strony think tanki otrzymają wiedzę dotyczącą obszaru bezpieczeństwa, zaś z drugiej strony będą gotowi przedstawić «zewewnętrzne, eksperckie spojrzenie» dla spraw podejmowanych przez BBN” (Szefowie, 2012, s. 1). W tym czasie odbywał się Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego, którego jednym z efektów było przygotowanie i przedstawienie opinii publicznej *Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* (2013). Dokument ten, będący kompleksowym omówieniem stanu i perspektyw bezpieczeństwa narodowego, zaledwie w jednym punkcie wspomina o ośrodkach eksperckich: „[...] aktywność organizacji pozarządowych na rzecz bezpieczeństwa przejawia się zarówno jako zaangażowanie w działania bezpośrednio umacniające bezpieczeństwo [...], jak i zaangażowanie pośrednie, na przykład think tanki sugerujące kierunki działania w polityce bezpieczeństwa Polski” (Biała, 2013, s. 41). Jest to o tyle zaskakujące, że think tanki uczestniczyły w pracach nad tym dokumentem. Wśród grona ekspertów znalazło się 16 przedstawicieli ośrodków eksperckich, w tym tych, które uczestniczyły w spotkaniu z ministrem Koziejem w 2012 r.⁸ Była to zatem okazja do przedstawienia swoich ekspertyz, wymiany doświadczeń między samymi think tankami, a nade wszystko szansa na wypromowanie idei szerszego konsultowania ekspertów przez decydentów politycznych.

Często zdarza się również, że tematyka podejmowana przez ośrodki eksperckie w ich działalności nie koresponduje z oficjalnie prezentowanym profilem. Inną kwestią pozostaje jakość materiałów przedstawianych przez część think tanków.

⁶ Współpraca między partiami a think tankami w Polsce nie zawsze ma charakter sformalizowany, stąd mowa o współpracy.

⁷ Tematem spotkania były kwestie związane z ustawą dotyczącą stworzenia systemu finansowania budowy systemu obrony przeciwrakietowej.

⁸ Wśród ekspertów znaleźli się także przedstawiciele: Instytutu Lecha Wałęsy”, Fundacji im. Stefana Batorego, Instytutu Studiów Strategicznych oraz Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas.

Think tanki zaangażowane w przygotowanie *Białej Księgi*

Omawiając ośrodki eksperckie w tej kategorii należy zwrócić uwagę na ich zróżnicowany charakter pod względem instytucjonalnym. W zestawieniu tym dominują think tanki działające na zasadzie fundacji bądź stowarzyszeń: Fundacja Amicus Europae, Stowarzyszenie Euroatlantyckie, Europejski Instytut na rzecz Demokracji, Fundacja Pułaskiego, Centrum Stosunków Międzynarodowych, Instytut Sobieskiego, DemosEuropa, Instytut Lecha Wałęsy, Fundacja im. Stefana Batorego oraz Instytut Studiów Strategicznych. Jedynie Polski Instytut Spraw Międzynarodowych jest jednostką państwową, nad którą nadzór sprawuje minister spraw zagranicznych. Z kolei Centrum Badań nad Terroryzmem, ze względu na jego usytuowanie w strukturze organizacyjnej Collegium Civitas, można potraktować jako think tank akademicki. Sama forma prawna nie przesądza jeszcze w pełni o charakterze działalności poszczególnych jednostek. Analizie poddane zostaną aktywności think tanków dotyczące poruszanej w opracowaniu tematyce bezpieczeństwa.

Przy omawianiu wskazanych powyżej ośrodków eksperckich, w zakresie ich zaangażowania w badania nad bezpieczeństwem narodowym w ujęciu międzynarodowym, wykorzystane zostały przede wszystkim materiały i informacje podawane przez nie na stronach internetowych⁹.

Fundacja Amicus Europae powstała w 2004 r. z inicjatywy byłego prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego. Oprócz wspierania integracji europejskiej, jako swój cel fundacja wskazuje także na wspieranie procesów dialogu i pojednania, mających na celu rozwiązanie politycznych i regionalnych konfliktów w Europie. Wśród celów szczegółowych, związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem, wskazano m.in. na promowanie współpracy ze Stanami Zjednoczonymi, szczególnie w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego i rozwoju gospodarki światowej. Inne kwestie, które można powiązać z polityką bezpieczeństwa, to promowanie współpracy z państwami aspirującymi do członkostwa w Unii Europejskiej, w tym przede wszystkim rozwijanie współpracy z państwami Partnerstwa Wschodniego UE. Fundacja realizuje trzy programy tematyczne, z czego dwa odpowiadają powyżej przedstawionym obszarom. Są to: Program Integracji Europejskiej i Program Transatlantycki. Działalność Fundacji przejawia się w organizacji seminariów, konferencji, warsztatów tematycznych oraz spotkań ekspertów, z których istotna część poświęcona jest problematyce bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa Polski w kontekście międzynarodowym. Ważnym aspektem działalności Fundacji jest działalność wydawnicza. Amicus Europae publikuje na swojej stronie internetowej analizy ujęte w następujące kategorie: Raporty, Opinie (biuletyn „OPINIE”), „Policy Papers”, „Social Policy”. Zdecydowana większość prezentowanych materiałów dotyczy polityki międzynarodowej i aktualnych problemów politycznych w różnych częściach świata. Jedyną pozycją *stricte* związaną z polityką bezpieczeństwa Polski jest raport *Amerykański projekt systemu obrony przeciwrakietowej (Missile Defense)*. Impli-

⁹ Wykaz stron internetowych omawianych w artykule ośrodków eksperckich znajduje się w bibliografii. Nie jest celem Autorki opracowania tworzenia krajowego rankingu think tanków w zakresie bezpieczeństwa, stąd kolejność prezentacji poszczególnych ośrodków należy potraktować jako przypadkową.

kacje dla Polski (Ołtowski, Bil, 2007). Jeśli pojawiają się inne opracowania dotyczące kwestii polityki bezpieczeństwa Polski, to koncentrują się głównie na aspekcie ekonomicznym, a konkretnie bezpieczeństwie energetycznym (np. Ruszel, 2010; Ruszel, 2009).

Stowarzyszenie Euroatlantyckie (SEA) jest jednym z dłużej działających polskich ośrodków eksperckich. Powstało w 1994 r. W deklaracji założycielskiej określono ówczesne cele Stowarzyszenia: „Otwierające się dziś możliwości wejścia Polski w skład zintegrowanej i pomyślnie się rozwijającej unii krajów europejskich połączone z wejściem do europejskich i euroatlantyckich struktur bezpieczeństwa jeśli zostaną urzeczywistnione [...] zapewnią naszemu krajowi trwałe poczucie bezpieczeństwa” (*Stowarzyszenie*). Zaznaczono także, że osiągnięcie tych celów powinno odbywać się w drodze szerokiego dialogu obywatelskiego. Twórcy Stowarzyszenia oraz jego eksperci i współpracownicy zaangażowali się czynnie w starania Polski o członkostwo w NATO i UE. Zasadniczo wszystkie cele SEA są bezpośrednio lub pośrednio związane z polityką bezpieczeństwa. Stowarzyszenie działa na rzecz promocji trwałych związków euroatlantyckich oraz interesów Polski w NATO i UE, a także innych organizacji zajmujących się bezpieczeństwem. Jednym z celów szczegółowych jest monitorowanie polityki bezpieczeństwa i obronności Polski w ujęciu politycznym i ekonomicznym. Stowarzyszenie dużą wagę przywiązuje również do działalności edukacyjnej polegającej na upowszechnianiu wiedzy o różnych aspektach bezpieczeństwa oraz promowaniu wartości demokratycznych. Na swojej stronie internetowej stowarzyszenie publikuje relacje z konferencji i spotkań, a także zamieszcza rekomendacje i komentarze dotyczące bieżących spraw związanych z bezpieczeństwem, zarówno w ujęciu międzynarodowym, jak i wewnętrznym. Większość materiałów, oprócz przedstawienia stanu faktycznego, zawiera szereg rekomendacji.

Europejski Instytut na rzecz Demokracji (EID) powstał w 1998 r. Fundacja podkreśla swoją apolityczność. Zgodnie ze statutem EID koncentruje się głównie na promowaniu wartości i instytucji demokratycznych. Celem fundacji jest przekazywanie zainteresowanym podmiotom (zagranicznym) polskich doświadczeń okresu transformacji polityczno-ustrojowej oraz polskiej drogi do NATO i UE. EID wskazuje trzy obszary swojej działalności: Procesy polityczne, Społeczeństwo obywatelskie i Administrację publiczną. EID przeprowadza szkolenia, organizuje wizyty studyjne oraz warsztaty dla zainteresowanych podmiotów, głównie z państw obszaru postradzieckiego. Dotyczą one zróżnicowanych kwestii – od partycypacji kobiet w życiu publicznym, przez warsztaty dla służb granicznych, po wizyty studyjne przedstawicieli organów wyborczych z Egiptu. Fundacja nie rozwinęła działalności publicystycznej – jedyna pozycja dostępna na stronie internetowej to raport z seminarium zorganizowanego przez EID we współpracy z Komisją Spraw Zagranicznych Sejmu RP *Pomoc Zagraniczna – Doświadczenia, Wyzwania, Trendy* (2008). Trudno znaleźć w działalności EID bezpośrednie odniesienie do kwestii bezpieczeństwa w wąskim rozumieniu. Niemniej, zaangażowane w promowanie zasad demokracji, praw człowieka oraz dobrego zarządzania w administracji publicznej w krajach sąsiedzkich (Ukraina) można potraktować jako element włączenia się tej fundacji w szeroko rozumiane promowanie bezpieczeństwa.

Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego powstała w 2005 r. Prowadzi działalność badawczą i wydawniczą koncentrującą się wokół problematyki polityki zagranicznej. Tematyka przeprowadzanych przez ekspertów fundacji analiz dotyczy kwestii bezpieczeństwa

Polski w ujęciu krajowym i międzynarodowym. Dwa główne kierunki badań w tym zakresie dotyczą: po pierwsze stosunków transatlantyckich (NATO, UE), a po drugie obszaru postradzieckiego. Realizuje cztery programy: bezpieczeństwa, cyberbezpieczeństwa, wschodni i transatlantycki. Fundacja organizuje konferencje, seminaria oraz warsztaty. Upowszechnia też swoje badania poprzez szeroką działalność wydawniczą. Pogłębione analizy ekspertów Fundacji są prezentowane w ramach dwóch serii: „Komentarza Międzynarodowego Pułaskiego” i „Raportu Pułaskiego”. Dodatkowo Fundacja przedstawia opinie ekspertów w „Stanowisku Pułaskiego” i „Informatorze Pułaskiego”. We wszystkich powyższych seriach prezentowane są analizy dotyczące zarówno kwestii bezpieczeństwa, jak również polityki zagranicznej i problematyki międzynarodowej. Fundacja jest także wydawcą książek. Dotychczas ukazały się trzy pozycje, z czego jedna dotyczy kwestii bezpieczeństwa – *Polska w NATO i Unii Europejskiej. Nowe priorytet polskiej polityki zagranicznej* (Pisarska, Pisarski red., 2004). Fundacja współpracuje z gronem ekspertów krajowych i międzynarodowych.

Centrum Stosunków Międzynarodowych (CSM) działa od 1996 r. Cele CSM koncentrują się wokół polityki zagranicznej i międzynarodowej. Centrum analizuje politykę zagraniczną Polski także pod kątem zagrożeń i szans dla bezpieczeństwa. Badania CSM dotyczą przede wszystkim systemu euroatlantyckiego, polityki wschodniej, migracji, ale także zmian klimatycznych czy polityki energetycznej. Centrum organizuje konferencje i spotkania oraz wydaje publikacje podzielone tematycznie na serie: „Biuletyn Europy Środkowo-Wschodniej”, „Biuletyn Migracyjny” oraz „Biuletyn Niemiecki”. CSM wydaje również książki – w tym tłumaczenia pozycji zagranicznych. Bieżące wydarzenia są prezentowane w „Komentarzach i Opiniach”, a dłuższe omówienia są zamieszczone w sekcji „Raporty i analizy”. Centrum jest jednym z najlepiej rozpoznawalnych polskich think tanków. Od lat współpracuje z wieloma uznanymi zagranicznymi ośrodkami eksperckimi, w tym m.in. z Fundacją Forda, Fundacją Konrada Adenauer w Polsce czy German Marshall Fund of the United States.

Instytut Sobieskiego (IS) powstał w 2004 r. Sam definiuje się jako „prawicowy polski think tank”. W opracowaniach Instytutu dominują analizy poświęcone polityce krajowej, niemniej część ekspertyz poświęcona jest polityce międzynarodowej. Wśród komentarzy i analiz dotyczących spraw międzynarodowych przeważają opracowania dotyczące polityki energetycznej i klimatycznej UE. Do 2010 r. IS wydawał kwartalnik poświęcony sprawom międzynarodowym „Międzynarodowy Przegląd Polityczny” (Pawłuszko, 2014, s. 209). Zaangażowanie polityczne Instytutu i współpraca z partią Prawo i Sprawiedliwość (PiS) spowodowały spadek zainteresowania tego ośrodka sprawami międzynarodowymi i koncentrację na kwestiach polityki wewnątrz krajowej. Z tego względu trudno dzisiaj kwalifikować IS jako liczący się ośrodek z zakresu polityki bezpieczeństwa czy spraw międzynarodowych. Warto zwrócić uwagę, że Instytut Sobieskiego często jest określany jako think tank partyjny PiS¹⁰.

¹⁰ W 2013 r. powstała Fundacja „Dyplomacja i Polityka” (DiP), która jest think tankiem PiS zajmującym się sprawami międzynarodowymi. Można zatem uznać, że doszło do podziału zadań między dwoma ośrodkami współpracującymi z tą samą partią polityczną – IS koncentruje się na sprawach krajowych, a DiP na międzynarodowych.

Fundacja DemosEuropa – Centrum Strategii Europejskiej powstała w 2006 r. Na tle przedstawionych wcześniej think tanków, DemosEuropa wyróżnia się tym, że jest ośrodkiem międzynarodowym. Celem fundacji jest badanie strategicznych aspektów funkcjonowania UE oraz poszukiwanie odpowiedzi na wyzwania jakie stoją przed tą organizacją, jej państwami członkowskimi oraz obywatelami. W szerszym ujęciu DemosEuropa zajmuje się badaniem miejsca Europy w globalizującym się świecie. Analizy i ekspertyzy zespołu fundacji są prezentowane w „komentarzach”, „Policy Papers” oraz „raportach” udostępnianych na stronie internetowej. Materiały dotyczą zróżnicowanej problematyki – od spraw lokalnych, przez polską politykę europejską, aż po sprawy międzynarodowe. Fundacja realizuje trzy programy tematyczne: Europa Od-Nowa (polityka przyszłości), Gospodarka i społeczeństwo przyszłości oraz UE i nowy globalny kontrakt.

Fundacja Instytut Lecha Wałęsy powstała w 1995 r. Wśród celów statutowych fundacji brak jest bezpośredniego odniesienia do kwestii polityki bezpieczeństwa czy polityki międzynarodowej. Fundacja skupia się przede wszystkim na promowaniu dziedzictwa narodowego, tradycji niepodległościowej i solidarnościowej. Instytut prowadzi działalność wydawniczą, jednak koncentruje się ona głównie na tematyce solidarnościowej. Instytut organizuje szereg projektów, w tym Akademię Obywatelską, w ramach której odbywają się spotkania ze znanymi osobistościami świata polityki i nauki, m.in. z byłym prezydentem Brazylii Luizem Inácio Lula da Silva czy prof. Francisem Fukuyamą. Głównym atutem Instytutu jest osoba fundatora – Lecha Wałęsy. To właśnie marka byłego prezydenta sprawia, że Instytut przyciąga uwagę mediów i jest zaliczany do ośrodków opiniotwórczych.

Fundacja im. Stefana Batorego została założona w 1988 r. przez George'a Sorosa i działaczy polskiej opozycji demokratycznej. Jest jednym z najlepiej rozpoznawalnych polskich think tanków. Cele statutowe Fundacji to przede wszystkim promowanie idei społeczeństwa obywatelskiego i poprawa jakości życia publicznego w kraju. Niemniej, Fundacja jako swój priorytet wskazuje także rozwijanie współpracy i solidarności międzynarodowej, szczególnie w odniesieniu do państw postradzieckich – Ukrainy i Białorusi, poprzez promowanie polskich doświadczeń transformacji politycznej, a także wspieranie budowy społeczeństw obywatelskich w tych państwach. Fundacja prowadzi szeroką działalność wydawniczą. Warto tutaj wskazać na Raporty Monitoringu Akcesji do Unii Europejskiej z lat 2001–2002, a także serię wydawniczą „Demokracja. Filozofia i praktyka” (1994–2001), w której ukazały się po polsku dzieła klasyków myśli politycznej oraz współczesnych myślicieli podejmujących w swoich badaniach tematykę społeczeństwa obywatelskiego. Aktualnie Fundacja publikuje materiały z zakresu prowadzonych programów, w tym m.in. serie: „Otwarta Europa” czy „Debaty i spotkania”. Choć większość publikacji nie odnosi się bezpośrednio do problematyki bezpieczeństwa, to należy podkreślić ich dużą wartość merytoryczną. Co więcej, programy realizowane przez Fundację, w tym program „Otwarta Europa”, mają na celu wspieranie procesów demokratyzacji w bezpośrednim otoczeniu Polski, a zatem można je potraktować jako działania na rzecz podniesienia poziomu bezpieczeństwa w ujęciu krajowym i międzynarodowym.

Instytut Studiów Strategicznych (ISS) został założony w 1993 r. (wówczas pod nazwą Międzynarodowe Centrum Rozwoju Demokracji) przez dwie krakowskie uczel-

nie wyższe – Uniwersytet Jagielloński i Akademię Ekonomiczną¹¹. W założeniu twórców miał być forum dialogu politycznego oraz służyć wymianie doświadczeń między politykami z różnych państw. ISS wydaje raporty, analizy i opracowania monograficzne z zakresu szeroko rozumianych studiów politycznych, w tym studiów nad bezpieczeństwem. Wśród monografii znajdują się pozycje poświęcone terroryzmowi międzynarodowemu, relacjom transatlantyckim czy bezpieczeństwu państw postradzieckich. Fundacja wydawała także własny półrocznik „Ad Meritum”. ISS organizuje konferencje, seminaria eksperckie, debaty publiczne, warsztaty i szkolenia. Wśród programów realizowanych przez Instytut warto zwrócić uwagę na „Nowy Kształt Bezpieczeństwa Euro-Atlantyckiego” oraz „Polską Politykę Wschodnią”, które dotyczą spraw związanych z polityką bezpieczeństwa Polski.

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych został utworzony przez Sejm w 1947 r. W 1993 r. Instytut został formalnie zlikwidowany, choć faktycznie doszło do jego przekształcenia w Biuro Studiów Międzynarodowych – PISM, które włączono w struktury organizacyjne Ministerstwa Spraw Zagranicznych (Sołtysiak, 2008, s. 93–96). W 1996 r. Sejm reaktywował Polski Instytut Spraw Międzynarodowych. Jako jednostka państwowa Instytut prowadzi działalność na potrzeby administracji publicznej. Posiada, najlepiej spośród wszystkich omawianych w niniejszym opracowaniu jednostek, rozbudowaną strukturę wewnętrzną. Prowadzi badania zarówno w ujęciu tematycznym – w tym ujęte w kategorię „bezpieczeństwo”, jak też regionalnym. Efekty badań są prezentowane w wydawnictwach PISM, do których należą renomowane czasopismo „Sprawy Międzynarodowe” oraz „The Polish Quarterly of International Affairs”. Dodatkowo na stronie internetowej dostępne są „Raporty PISM”, „Biuletyn PISM”, „PISM Strategic Files”, „PISM Policy Papers” oraz blogi tematyczne prowadzone przez pracowników i ekspertów Instytutu. Instytut wydaje także opracowania monograficzne z zakresu stosunków międzynarodowych. PISM organizuje również konferencje, szkolenia i debaty.

Centrum Badań nad Terroryzmem powstało w 2005 r. w ramach struktury organizacyjnej Collegium Civitas. Zajmuje się terroryzmem w różnych aspektach – definiowania, ewolucji, psychologii, a także oceny ryzyka związanego z tym zjawiskiem. Centrum publikuje opracowania, głównie monografie, a także analizy i raporty oraz poradniki. Organizuje też seminaria i konferencje poświęcone zagadnieniom terroryzmu. Prowadzi również działalność edukacyjną w ramach studiów podyplomowych – Analiza informacji w zarządzaniu bezpieczeństwem oraz Kryminologia. Socjologiczne aspekty przestępczości. W związku z rosnącym zagrożeniem atakami terrorystycznymi oraz ewolucją współczesnego terroryzmu, działalność i badania Centrum wpisują się bezpośrednio w problematykę badań nad bezpieczeństwem.

Przedstawione powyżej ośrodki eksperckie różnią się nie tylko statusem prawnym, lecz przede wszystkim zakresem podejmowanych działań i badań. Zróżnicowana jest też wartość merytoryczna przygotowywanych przez nie analiz i ekspertyz. Mimo iż wszystkie przedstawione think tanki w mniejszym bądź większym zakresie zajmują się problematyką związaną z bezpieczeństwem, to żaden z nich nie wyspecjalizował się w tej dziedzinie. Najczęściej łączą badania nad bezpieczeństwem z badaniami w zakresie sto-

¹¹ Formalnie ośrodek zmienił nazwę w 2001 r.

sunków międzynarodowych. Dodatkowo część ośrodków skupia się na pracy analitycznej, czego efektem są liczne publikacje, inne z kolei podejmują działania praktyczne polegające na organizacji seminariów i warsztatów. Udział przedstawicieli przedstawionych ośrodków w przygotowaniu *Białej Księgi* może być krokiem w kierunku integracji środowiska ekspertów oraz profesjonalizacji polityki państwa w tym obszarze.

Podsumowanie

Złożoność współczesnej polityki, w tym polityki międzynarodowej, powoduje, że politycy, bez wsparcia ekspertów, nie byłoby w stanie ocenić całościowo wielu zagadnień, a w konsekwencji podejmować racjonalnych decyzji. Think tanki dostarczają politykom i obywatelom wiedzę ekspercką. Jednak poziom analiz i ekspertyz przygotowywanych przez nie różni się. Think tanki podlegają podwójnej ocenie, gdzie podstawowym kryterium jest użyteczność przedstawianych przez nie ekspertyz i ich wykorzystanie przez decydentów politycznych, a kryterium sprawdzającym jest, uznany już międzynarodowo, ranking przygotowywany pod kierownictwem J. McGanna.

Polityka bezpieczeństwa państwa jest jednym z najbardziej prestiżowych obszarów badawczych. Brak polskich ośrodków w rankingu *Global Go to Think Tank Index Report* w tej kategorii może stanowić temat do debaty, w której udział wezmą przedstawiciele ośrodków eksperckich aspirujących do odgrywania roli w tej dziedzinie oraz przedstawiciele władz publicznych, w tym BBN, które powinny być zainteresowane jak najwyższym poziomem prac i publikacji tychże ośrodków.

Bibliografia

- Abelson D., Lindquist E. (2000), *Think Tanks in North America*, w: *Think Tanks and Civil Societies*, red. J. McGann, R. Weaver, New Brunswick.
- Archambault E. (2001), *Foundations in France*, in *Foundations in Europe, Society, Management and Law*, The Directory of Social Change, Berlin.
- Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* (2013), Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa.
- Buzan B. (1991), *People, States and Fear: the National Security Problem in International Relations*, Brighton.
- Buzan B., Waever O., De Wilde J., (1998), *Security. A New Framework for Analysis*, Boulder.
- Chaouad R., (2010), *Les Frontières de la sécurité*, w: *Société contemporaines et sécurité*, red. H. L'Heuillet, T. Zuppinger http://www.implications-philosophiques.org/bibliotheque/EBook%20_securite.pdf, 26.04.2015.
- Garnett M., Stone D. (1988), *Think Tanks of the World: Globale Perspectives on Ideas, Policy and Governance*, New York.
- McGann J., 2014 *Global Go to Think Tank Index Report*, <http://wiiw.ac.at/files/news/2014-global-go-to-think-tank-index-report-n-71.pdf>, 15.04.2015.
- McGann J. (2004), *Scholars, Dollars, and Policy Advice*, Philadelphia.
- McGann J., Weaver R. (red.), (2002), *Think Tanks and Civil Societies: Catalyst for Ideas and Action*, New Brunswick.

- Ołtowski T., Bil I. (2007), *Amerykański projekt systemu obrony przeciwrakietowej (Missile Defense). Implikacje dla Polski*, Raport Fundacji Amicus Europae, <http://fae.pl/raport-fundacji-amicus-europae-amerykanski-projekt-systemu-obrony-przeciwrakietowej-missile-defense.-implikacje-dla-polski.pdf>. 20.04.2015.
- Pawłuszko T. (2014), *Bezpieczeństwo międzynarodowe w badaniach polskich think tanks*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego”, vol. 8, nr 2.
- Pisarska K., Pisarski Z. (red.), (2004), *Polska w NATO i Unii Europejskiej. Nowe priorytet polskiej polityki zagranicznej*, Wyd. Forum Młodych Dyplomatów, Warszawa.
- Pomoc Zagraniczna – Doświadczenia, Wyzwania, Trendy. Raport końcowy* (2008), http://eid.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=47&Itemid=49. 20.04.2015.
- Ruszel M. (2009), *Dostawy LNG wzmocnieniem polskiego bezpieczeństwa energetycznego*, Biuletyn „OPINIE”, nr 21, <http://fae.pl/biuletynopinienlndlapolski.pdf>, 20.04.2015.
- Ruszel M. (2010), *Geopolityczne skutki eksploatacji gazu łupkowego*, Biuletyn „OPINIE”, nr 24, <http://fae.pl/biuletynopiniefaegeopolityczneskutkiekslpoatacji gazulupkowegowpolsce.pdf>, 20.04.2015.
- Sołtysiak G. (2008), *Historia Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych w latach 1947–1993 – pierwsze przybliżenie*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny”, nr 2.
- Stone D., Denham A., Garnett M. (1988), *Think Tanks Across Nations. A Comparative Approach*, Manchester.
- Stowarzyszenie Euroatlantyckie. O nas*, <http://sea.org.pl/?q=pl/node/792>, 20.04.2015.
- Zybała A. (2012), *Polityki publiczne. Doświadczenia w tworzeniu i wykonywaniu programów publicznych w Polsce i w innych krajach. Jak działa państwo, gdy zamierza/chce/musi rozwiązać zbiorowe problemy swoich obywateli*, http://ksap.gov.pl/ksap/sites/default/files/publikacje/polityki_publiczne.pdf, 26.04.2015.

Strony internetowe badanych think tanków:

- Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas, <http://www.cbnt.collegium.edu.pl/>, 20.04.2015.
- Centrum Stosunków Międzynarodowych, <http://csm.org.pl/pl/>, 20.04.2015.
- Europejski Instytut na rzecz Demokracji, <http://www.eid.org.pl/>, 20.04.2015.
- Fundacja Amicus Europae, <http://fae.pl/>, 20.04.2015.
- Fundacja demosEUROPA – Centrum Strategii Europejskiej, <http://www.demoseuropa.eu/>, 20.04.2015.
- Fundacja „Dyplomacja i Polityka”, <http://www.dyplomacja.org/index.php/pl/>, 20.04.2015.
- Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego, <http://pulaski.pl/>, 20.04.2015.
- Fundacja im. Stefana Batorego, <http://www.batory.org.pl/>, 20.04.2015.
- Fundacja Instytut Lecha Wałęsy, <http://www.ilw.org.pl/>, 20.04.2015.
- Instytut Sobieskiego, <http://www.sobieski.org.pl/>, 20.04.2015.
- Instytut Studiów Strategicznych, <http://www.iss.krakow.pl/>, 20.04.2015.
- Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, <http://www.pism.pl/pl#1>, 20.04.2015.
- Stowarzyszenie Euroatlantyckie, <http://sea.org.pl/>, 20.04.2015.

The role of expertise centres in shaping the security policy of Poland

Summary

The role of expertise centres is to provide an objective presentation of the situation in various aspects of the functioning of the state, including the international arena, and to design different scenarios for spe-

cific cases, as well as developing general outlooks. Political parties, and thus also the policy-makers, are increasingly turning to the knowledge of experts. At this point a question arises of what this expert support for the parties consists of, and what is the impact of theoretically objective experts on state policy. The starting point for the considerations in this paper is a report published in January 2015 'Global Go To Think Tank Index Ranking' (7th edition), which does not mention any Polish centres in the category of 'National Security and Defence.' Does that mean that such centres do not exist in Poland, or maybe that their achievements do not qualify them for this prestigious ranking? The purpose of this paper is to present the main Polish expert centres which research security issues and to attempt to answer the question of whether policy-makers are aware of the existence of such think tanks and whether they use their services.

Key words: think tanks, security policy, expertise centres

